

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Implementace eGovernmentu v podmínkách České republiky

Implementation of eGovernment in the Czech Republic

Student: Patrik Orzadala

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Jiří Kovář

Ostrava 2010

Zadání bakalářské práce

Student: **Patrik Orzadala**

Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa

Specializace: 02 Veřejná ekonomika a správa

Téma: **Implementace eGovernmentu v podmínkách České republiky**
Implementation of eGovernment in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. eGovernment obecně v rámci Evropské unie
 3. Legislativní úprava eGovernmentu v ČR
 4. Zhodnocení eGovernmentu v podmínkách České republiky
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- ŠTĚDRŮŇ, B. *Úvod do eGovernmentu v České republice: právní a technický průvodce*. 1. vydání. Praha: Úřad vlády České republiky 2007. 172 s. ISBN 978-80-87041-25.
- LIDINSKÝ, V. *eGovernment bezpečně*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2462-1.
- ŠTĚDRŮŇ, B.; LUDVÍK, M. *Právo v informačních technologiích*. 1. vydání. Kralice na Hané: Computer Media 2008. 132 s. ISBN 978-80-86686-36-3.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Jiří Kovář**

Datum zadání: 20.11.2009

Datum odevzdání: 07.05.2010

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

PROHLÁŠENÍ:

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Implementace e-Governmentu v podmínkách České republiky“ zpracoval samostatně za použití uvedené literatury a konzultací s vedoucím bakalářské práce.“

V Ostravě dne 7. května 2010

Patrik Orzadala

OBSAH

1	ÚVOD.....	1
1.1	DEFINICE E-GOVERNMENTU	2
1.2	VÝVOJ IMPLEMENTACE E-GOVERNMENTU	4
1.2.1	Fungování e-Governmentu ve světě.....	4
1.3	HISTORIE E-GOVERNMENTU V ČESKÉ REPUBLICE – CESTA K INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI.....	5
2	E-GOVERNMENT V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE	7
2.1	VÝVOJ E-GOVERNMENTU V EU	7
2.1.1	Bangemannova zpráva a fórum pro informační společnost	7
2.1.2	1998 - Zelená kniha a první oficiální zmínky o e-Governmentu ..	10
2.1.3	eEurope – informační společnost pro všechny	11
2.1.4	Hodnocení dosavadního vývoje v roce 2005	13
2.1.5	Iniciativa i 2010.....	13
2.2	PROGRAMY A NÁSTROJE	14
2.2.1	eTen	14
2.2.2	IDABC	15
2.2.3	Phare	16
2.2.4	IST	16
2.3	VLIV EU NA OBLAST E-GOVERNMENTU V ČR.....	16
3	LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA E-GOVERNMENTU.....	19
3.1	ZÁKONY ČESKÉ REPUBLIKY.....	19
3.1.1	Zákon o ochraně osobních údajů	20
3.1.2	Ostatní.....	21
4	E-GOVERNMENT V PODMÍNKÁCH ČR.....	22
4.1	VÝZNAM KOMUNIKACE VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ.....	22
4.2	ELEKTRONIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY.....	22
4.2.1	Informační systémy veřejné správy	23
4.2.2	Elektronická komunikace	25
4.2.3	Portál veřejné správy	28

4.3	JEDNOTLIVÉ ETAPY A PROBLEMATIKA IMPLEMENTACE E-GOVERNMENTU V ČESKÉ REPUBLICE	29
4.4	FUNGOVÁNÍ A REAKCE NA ZAVEDENÍ E-GOVERNMENTU	35
4.5	E-GOVERNMENT DO BUDOUCNA	37
5	ZÁVĚR.....	39
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	40
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	43
	SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	46
	SEZNAM PŘÍLOH	47

1 ÚVOD

Každý demokratický stát se v rámci plnění své funkce snaží zabezpečit potřebu svých občanů, jak nejlépe umí. V souvislosti s touto problematikou se koncem 20. století začal objevovat výraz e-Government. Zahrnuje v sobě modernizaci veřejné správy za využití nejmodernějších technologií. Má vést k odstranění nadbytečného papírování a k usnadnění komunikace mezi občanem a veřejnou správou obecně.

Základní úprava otázek spojených s tímto procesem se datuje od roku 1996. Od té doby se tímto modelem fungování veřejné správy nechalo inspirovat mnoho států. O této problematice pojednává první část bakalářské práce. Druhá část této kapitoly potom poukazuje na problematiku e-Governmentu v České republice z hlediska jeho historického vývoje.

Stejně jako každá jiná oblast, také problematika elektronické veřejné správy má spojitost s fungováním Evropské unie. Jelikož je Česká republika součástí tohoto politicko-hospodářského společenství, musí také respektovat pravidla a programy, které jsou v oblasti e-Governmentu aplikovány členskými zeměmi. O sjednocování implementačního procesu e-Governmentu v rámci Evropské unie pojednává druhá kapitola této práce.

Vzhledem k tomu, že se zaváděním elektronické veřejné správy je spojen požadavek bezpečného a jednoduchého přístupu k veřejným službám, je pro potřeby jejího zavedení nutné vytvořit kvalitní právní základ. Pojednání o legislativních aspektech e-Governmentu přináší třetí kapitola této práce. Praktické implementaci elektronické veřejné správy je věnována poslední kapitola této práce.

Cílem práce je objasnit problematiku implementace e-Governmentu v podmínkách České republiky. Vzhledem k tomu, že problematika e-Governmentu představuje velmi rozsáhlou oblast, nejsou v rámci implementačního procesu podrobně zkoumány finanční aspekty ani informační technologie jako takové. Praktická část je zaměřená na jednotlivé etapy zavádění konkrétních opatření v souvislosti s jejich využitím. Stručně je také zhodnoceno zavedení dvou nejviditelnějších institutů, a sice zavedení kontaktních míst Czech POINT a datových stránek.

Při psaní práce bylo čerpáno z mnoha zdrojů. Vzhledem k tomu, že podstatná část práce je věnována vývoji e-Governmentu v souvislosti s Evropskou unií, bylo

třeba studovat i materiály v anglickém jazyce. Rád bych na tomto místě uvedl, že všechny zahraniční i české servery, kterých se daná problematika týká, jsou velmi přehledně uspořádány, nenarazil jsem na žádný problém, všechny požadované dokumenty byly v elektronické podobě dostupné. Bylo také třeba zorientovat se v legislativní problematice, proto byly studovány i jednotlivé zákony, uvedené v seznamu literatury. Z knižních publikací byla velmi užitečná kniha e-Government bezpečně od kolektivu autorů, která přináší základní informace o procesech a legislativě veřejné správy v podmínkách její elektronizace. Legislativní aspekty jsou dále popsány v knize od autorů Pavla Matesa a Vladimíra Smejkalů nazvané e-Government v českém právu.

1.1 Definice e-Governmentu

Lori Valigra, australský vědec kdysi pronesl: „*Telefonní drát, tak, jak ho známe, se stal příliš pomalým, aby dokázal zvládnout nároky dnešního internetu. Trvalo 75 let, než si telefon získal 50 milionů uživatelů, ale internetu trvalo jen několik let, aby dosáhl stejného počtu zákazníků.*“¹

S tímto výrokem nelze než souhlasit. Oblast informačních a komunikačních technologií bezpochyby patří k odvětvím s nejrychleji rostoucím rozvojovým potenciálem. K jednomu z důvodů tak dynamického rozvoje tohoto odvětví patří výhody, které využívání výpočetních technologií poskytuje. V praxi tak aplikace těchto technologií například zkracuje vzdálenost přenosu údajů, čímž šetří také čas a obecně jsou tak činnosti, které dříve bylo třeba vykonat náročnějším způsobem, zjednodušovány. Vezměme pouze příklad knihovních systémů. Dnes je možné z tepla domova zjistit, zda daná instituce požadovaný titul nabízí, pokud ano, titul si uživatel může na dálku zamluvit a na nejbližší pobočce si jej následně bez větších problémů a bez hledání vyzvednout. To vše, kromě cesty, zabere cca 2 minuty.

¹ VALIGRA, Lori. *Lori Valigra Quotes* [online]. 1999-2010 [cit. 2010-01-01]. Dostupný z WWW: <http://thinkexist.com/quotes/lori_valigra/>.

Existuje už málo oblastí, do kterých informační technologie zatím nepronikly. S informačními a komunikačními technologiemi (ICT) se setkáváme na každodenní bázi, bez jejich využívání si už svůj život snad ani nedokážeme představit. Není proto divu, že využívání ICT představuje velký potenciál, který tvoří součást strategií jednotlivých národních ekonomik, stejně tak jako nadnárodních uskupení jako je např. Evropská unie.

Slovo e-Government na naší scéně již zdomácnělo, můžeme ho slyšet téměř každý den v laických i v odborných diskusích, při politických debatách, v rámci různých seminářů a školských přednášek.

Vystihnout podstatu tohoto slova se pokusilo mnoho institucí. Podle OSN tak e-Government představuje *„trvalou povinnost veřejné správy zlepšovat vztah mezi občany a veřejným sektorem poskytováním levných a efektivních služeb, informací a znalostí. Je to zkrátka praktická realizace toho nejlepšího, co může veřejná správa nabídnout.“*²

Podle Ministerstva vnitra ČR představuje e-Government *„transformaci vnitřních a vnějších vztahů veřejné správy pomocí informačních a komunikačních technologií s cílem optimalizovat interní procesy“*³.

Kolektiv autorů Loebel, Budiš a Procházková uvádí, že e-Government je *„využívání informačních technologií veřejnými institucemi pro zajištění výměny informací s občany, soukromými organizacemi a jinými veřejnými institucemi za účelem zvyšování efektivity vnitřního fungování a poskytování rychlých, dostupných a kvalitních informačních služeb“*.

² BUDIŠ, Petr, LOEBL, Zbyněk, PROCHÁZKOVÁ, Barbora. *E-Government bezpečně : Informační systémy veřejné správy*. Praha : Grada Publishing, 2008. s. 7.

³ Ministerstvo vnitra ČR : *E-Government* [online]. 2010 [cit. 2010-01-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/e-Government.aspx>>.

1.2 Vývoj implementace e-Governmentu

1.2.1 Fungování e-Governmentu ve světě

Základní úprava otázek spojených s e-Governmentem se datuje od roku 1996, kdy byl vydán tzv. *UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce*. Jedná se o modelový zákon, který vydala OSN. Od doby svého vzniku se tímto zákonem nechalo inspirovat mnoho států, základní principy tohoto zákona byly implementovány do mnoha národních legislativ. Vycházela z něj i Evropská komise při přípravě evropské legislativy, která řeší aspekty elektronické komunikace. Uncitral Model Law ve své úpravě vychází z důsledného přístupu k jednotlivým oblastem elektronické správy, definuje pojmy „písemnost“, „originál“, „podpis“, „úřední ověření“ aj. Tento dokument de facto uvádí obecné podmínky, které upravují oblast elektronických dokumentů, definuje požadavky na elektronický podpis, upravuje elektronickou transformaci a archivaci dokumentů⁴.

Na základě výše uvedeného modelového zákona přijaly svá zákonná opatření například **Spojené státy americké**. Do národní ekonomiky byl implementován obdobný zákon, který obecně upravuje podmínky fungování elektronické komunikace. Druhým zákonem, který USA přijaly, byl zákon o elektronickém podpisu (tzv. E-Sign act). Oba tyto dokumenty představují v současné době nejmodernější komplexní právní úpravu elektronických transakcí⁵. Další krok směrem k vývojovému trendu v této oblasti udělaly USA v roce 2006, kdy byl změněn občanský soudní řád. Zavedením tzv. e-Discovery rules tak dodatek k občanskému soudnímu řádu reflektuje na nutné změny, potřebné v oblasti procesního práva, které do té doby vymezovalo pouze zásady dokumentů v papírové formě.

Britská legislativa se v oblasti elektronické komunikace vyznačuje větší mírou liberálního přístupu. I zde byly do národního právního systému implementovány požadavky na elektronizaci správy. **Velká Británie** však nezavedla zvláštní zákony,

⁴ *UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce with Guide to Enactment 1996 : with additional article 5 bis as adopted in 1998*. New York : United Nations, 1999. 75 s. ISBN 92-1-133607-4.

⁵ BUDIŠ, Petr, LOEBL, Zbyněk, PROCHÁZKOVÁ, Barbora. *E-Government bezpečně : Informační systémy veřejné správy*. Praha : Grada Publishing, 2008. s. 122.

kteř by tuto oblast upravovaly, požadovaného právního stavu dosáhla na základě soudních rozhodnutí. V anglickém právu byl prakticky zrušen požadavek na originály dokumentů a elektronickým dokumentům byl přiznán plný právní účinek⁶.

Obdobné úpravy národních právních systémů proběhly ve **všech členských státech** EU (s určitými variacemi)⁷. Při zavádění právních norem pro toto odvětví, jednotlivé národní ekonomiky postupovaly v souladu s požadavky a legislativními opatřeními EU⁸. Jako příklad společného respektování unijních norem lze uvést problematiku elektronické fakturace, která byla do národních právních řádů implementována na základě evropské Směrnice č. 2001/115/EC.

1.3 Historie e-Governmentu v České republice – cesta k informační společnosti

Vývoj e-Governmentu v ČR se datuje od roku 1999. Počátky zavádění e-Governmentu lze označit za poněkud krkolomné, různorodost realizovaných informačních systémů a aplikačních programů ve VS způsobilo, že v oblasti vzájemné komunikace a předávání dat často vznikaly problémy. Tento stav při zavádění elektronizace VS není zvláštní, určitá nekoncepčnost v zaváděcí fázi je typická pro všechny státy.

Bylo proto potřeba nějakým způsobem celý projekt zavádění elektronické VS konsolidovat, zkoordinovat informační politiku tak, aby postupné zavádění e-Governmentu bylo efektivní a mohlo tak posloužit jako pevný základ pro budoucí vývoj. V roce 1996 vznikl na základě zákona č. 272/1996 Úřad pro státní informační systém (ÚSIS)⁹, který od Ministerstva hospodářství¹⁰ a Úřadu vlády převzal kompe-

⁶ Rozhodnutí, že elektronické dokumenty mohou sloužit jako důkazní materiál. Soudci posuzují zvlášť každý případ a rozhodnou, zda byl např. elektronický podpis správně použit.

⁷ Implementace zákonů o elektronické komunikaci probíhala v různých časových obdobích, každý stát si v rámci své národní ekonomiky také vytvořil své programy na podporu tohoto odvětví.

⁸ Z legislativních opatření EU lze uvést zejména Směrnicí č. 1999/93/EC o elektronických podpisech nebo Směrnicí č. 2000/31/EC o elektronickém obchodu.

⁹ Úřad pro státní informační systém byl později přejmenován na Ústav pro veřejné informační systémy.

¹⁰ Existovalo do konce roku 1996, poté bylo přejmenováno na Ministerstvo průmyslu a obchodu.

tence v oblasti budování státního informačního systému (SIS). Na podporu tohoto záměru byl schválen zákon č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy.

Prvním oficiálním dokumentem, který byl v oblasti veřejných informačních systémů přijat, byl dokument nazvaný *Informační politika ČR: základy strategie*¹¹. Tento dokument představoval pouhou studii informačních technologií. V roce 1998 byla sestavena Rada pro státní informační politiku, která společně s ÚSISem vypracovala koncepci nazvanou **Státní informační politika – cesta k informační společnosti**. První komplexnější plán však vznikl až o rok později a navazoval na obsah dvou dokumentů – Státní informační politika a Koncepce reformy veřejné správy. Tato koncepce si za hlavní cíl položila optimalizaci a budování informačních systémů veřejné správy (ISVS), prostřednictvím zvýšení efektivity a autority VS, posílením důvěry občana ve VS a zvýšení transparentnosti a rozvoje ekonomického prostředí¹².

Vláda si dala dále za úkol vytvořit akční plán, jehož hlavním účelem bylo vytyčit konkrétní úkoly realizace projektu Státní informační politiky. V roce 2000 tak byl zpracován dokument s názvem *Akční plán 2002*, který popisoval realizaci státní informační politiky do konce roku 2002.

¹¹ V roce 1998 vláda Josefa Tošovského dokument zkrátila a přejmenovala na Základní teze rozvoje informačních systémů veřejné správy.

¹² *Koncepce budování informačních systémů veřejné správy: Problémy, cíle, podmínky a prostředky pro realizaci Koncepce*. Praha : Úřad pro státní informační systém , 1999. s. 3-4.

2 E-GOVERNMENT V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE

2.1 Vývoj e-Governmentu v EU

Podpora ITC je v rámci politiky EU stojí v současné době na jednom z prvních míst v žebříčku cílů EU. Důležitost rozvoje této oblasti si významní činitelé EU začali uvědomovat již na začátku 90. let minulého století. Za jeden z prvních dokumentů, který se zmínil o důležitosti e-Governmentu, lze považovat Bílou knihu¹³, kterou přijala Evropská komise v roce 1993. Tento dokument s názvem *Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost - výzvy a cesty vpřed do 21. století* byl přednostně zaměřen na snížení nezaměstnanosti. Její součástí je i zmínka o podpoře informační společnosti a zavádění ICT. Ačkoliv tato podpora poukazovala primárně na zlepšení v oblasti komunikace soukromého sektoru, zmiňuje také potřebu elektronizace služeb správních orgánů v kontextu zjednodušení komunikace soukromého sektoru s orgány VS¹⁴.

2.1.1 Bangemannova zpráva a fórum pro informační společnost

V roce 1994 vydala expertní skupina viceprezidenta Evropské komise Martina Bangemanna zprávu, která obrátila pozornost k zavádění ICT. Tato zpráva dala počáteční impuls k rozvoji informační společnosti EU. Hovoří se v ní o e-Governmentu na úrovni EU a vymezuje deset oblastí, kterých se podle autorů nejvíce týká problematika rozvoje informační společností nejvíce. Zpráva, která byla jednomyslně přijata, pojednává dále o vytvoření jakési trans-evropské veřejně administrativní sítě, jejímž cílem má být podpora komunikace v rámci správních orgánů EU. Hlavním nástrojem pro tento proces se měl stát program pro výměnu dat mezi administrativami. Ve zprávě je dále poprvé zmíněna možnost financování rozvoje informačních systé-

¹³ Tyto dokumenty – Bílé knihy – vydává Komise EU. Dokumenty obsahují návrhy na činnost EU. Po schválení Radou EU mohou být Bílé knihy přetransformovány na různé akční programy. Bílá kniha má pro členské země EU charakter pouhého doporučení, která nejsou závazná. V některých případech Bílá kniha následuje po vydání Zelené knihy, jejímž cílem je zahájit proces konzultací o daném tématu na evropské úrovni.

¹⁴ *Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost: Výzvy a cesty vpřed do 21. století: Bílá kniha*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 1994. s. 67.

mů, poukazující na prostředky ze strukturálních fondů¹⁵. Oproti předchozím oficiálním zmínkám o potřebě zavedení e-Governmentu, které souvisely s vyřešením určitého problému a s oficiálním požadavkem zavedení metod e-Governmentu tudíž souvisely pouze okrajově, směřovala Bangemannova zpráva k podpoře informačních systémů a zavedení e-Governmentu primárně kvůli snížení nákladů na provoz administrativ.

Výsledkem snah zjednodušit komunikaci mezi širokou veřejností a vládními institucemi bylo rozhodnutí EU vytvořit na základě doporučení Bangemannovi zprávy¹⁶ tzv. Fórum pro informační společnost (Information Society Forum – ISF). Účelem tohoto fóra mělo být otevření diskuse o cílech informační společnosti s ohledem na sociální i ekonomické aspekty využívání ICT. Fórum bylo sestaveno ze 128 členů vybraných z různých sociálních skupin z různých koutů světa. Diskutována byla následující témata:

- **Dopad zavádění ICT na organizace a následný způsob práce.** V rámci tohoto tématu bylo diskutováno, jaké prostředky je nezbytné použít v rámci odborné přípravy na nový systém komunikace, zda se tyto změny mají stát součástí nové pracovněprávní legislativy aj.
- **Individuální přístup v informační společnosti.** Toto téma nastiňuje, že čím více lidí bude mít přístup k informacím a k síti, tím bude bohatší informační společnost. K diskusi byla předložena například otázka, jakou roli budou hrát vyspělé komunikační systémy ve strategiích regionálního rozvoje, dále jak mohou veřejné orgány podpořit rozvoj síťových zařízení a služeb v méně příznivých oblastech aj.
- **Sociální a demokratický život „virtuální komunity“.** Je patrné, že vývoj elektronických nástrojů a on-line internetových služeb, vede ke změnám ve

¹⁵ BANGEMANN, Martin, et al. *Europe and the global information society : Bangemann report recommendations to the European Council*. [s.l.] : [s.n.], 1994. 40 s. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Doc?id=18174>>.

¹⁶ Na základě Bangemannovy zprávy Komise vydala akční plán Evropská cesta k informační společnosti.

způsobu mezilidské komunikace. Výměna informací probíhá v rámci jakýchsi virtuálních komunit, prostřednictvím kterých se lidé mohou podílet na sociálním, politickém aj. životě. Stěžejní otázka v rámci tohoto diskutovaného tématu směřovala ke zjištění, do jaké míry by mohlo podporování informační společnosti představovat riziko pro společenské, soukromé a demokratické hodnoty.

- **Směrem k větší transparentnosti a lepší kvalitě veřejných služeb.** Je patrné, že využitím nových komunikačních prostředků bude vytvořen i nový vztah mezi občanem a sítí na místních, regionálních i národních úrovních, což může ve svém důsledku pomoci zvýšit obecné povědomí o různých rozhodnutích a dalších iniciativách. Jinými slovy, zavedení takového systému by mělo více přiblížit aktivity veřejné správy občanovi. V této části byla předložena k diskusi například otázka, jak mohou být pokročilé komunikační služby integrovány do správy tak, aby byly transparentnější, dále jaké mohou existovat překážky transparentnosti a jak mohou být překonány.
- **Kulturní dimenze.** Pokročilé komunikační služby nabízí možnost výroby a distribuci různých forem kulturního projevu. EU si klade za cíl podporovat a zachovávat kulturní rozmanitost, která představuje unikátní bohatství Evropy, proto byl v diskusním fóru položen například dotaz, jaké nové příležitosti může zavádění ICT přinést menšinovým kulturám.
- **Ochrana jednotlivce.** Společně se zaváděním výměny osobní komunikace přes světové komunikační sítě je spojeno riziko úniku různých druhů osobních informací, jako jsou například údaje o číslu kreditní karty, zdravotní informace aj. Proto se naskytá otázka, kdo by měl být morálně a právně zodpovědný za materiál, vygenerovaný v rámci sítí – původce, poskytovatel služeb, zákazník sám, operátor? Celý rozhovor se pohyboval kolem bezpečnosti virtuálních prostorů.

Dalším diskutovaným tématem byla například otázka odborného vzdělávání a příprav v informační společnosti, dosažení trvale udržitelného rozvoje¹⁷, budoucnost multimediální společnosti aj¹⁸.

Praktickými výstupy ISF byly potom různé deklarace a studie, posudky a kritické připomínky. V průběhu následujících 4 let se diskutovalo o podpoře rozšiřování ICT spíše v obecné rovině.

2.1.2 1998 - Zelená kniha a první oficiální zmínky o e-Governmentu

Významnější vývojový krok v oblasti e-Governmentu, který by přinesl větší participaci občanů ve veřejném dění, přišel až v roce 1998 v podobě Zelené knihy s názvem *Public Sector Information: A Key Resource for Europe*. Tento dokument svým obsahem z velké části stále kladl důraz na vývoj informační společnosti, poprvé zde však byla také zmíněna možnost vzniku nových vazeb mezi orgány veřejné správy a jejich zákazníky, a to prostřednictvím využití ICT. V dokumentu jsou konkrétně rozebírány aplikace různých komunikačních způsobů (e-mailová komunikace, elektronická diskusní fóra), v kapitole nazvané *Informační společnost a veřejný sektor* je zmíněna možnost elektronické volby zastupitelů¹⁹. Z velké části je ale komunikace mezi veřejnou správou a občany pro účely tohoto dokumentu chápána jako jednostranný tok informací směrem od orgánů veřejné správy k občanovi.

Ačkoliv se tedy o e-Governmentu hovořilo již v průběhu 90. let a problematika elektronické správy patřila k prioritním oblastem zájmu, důraz byl v prvopočátku kladen spíše na technickou stránku věci, která se vyznačuje především podporou a rozšiřováním ICT. Samotná problematika e-Governmentu se vyvíjela směrem od ko-

¹⁷ V rámci trvale udržitelného rozvoje se diskutovala témata, jako jsou politické, ekonomické, sociální aj. strategie, nezbytné k intenzivnímu rozvoji dané oblasti.

¹⁸ *European Union portal : Information Society Forum Theme Paper* [online]. 1994 [cit. 2010-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://actrav.itcilo.org/actrav-english/telearn/global/ilo/seura/euinfo.htm>>.

¹⁹ *European Union portal : Public Sector Information: A Key Resource for Europe* [online]. European Commission, 1998 [cit. 2010-01-12]. Dostupný z

WWW: <http://ec.europa.eu/information_society/policy/psi/docs/pdfs/green_paper/gp_en.pdf>.

munikace orgánů veřejné správy k občanovi, nikoliv naopak. Ale to bylo při tehdejší stupni vybavenosti domácností počítači logické.

Paralelně se sestavováním výše uvedených dokumentů byla v roce 1995 ustavena Komisí skupina expertů, která se měla zabývat hlavně úvahami a rolí e-Governmentu v demokratické společnosti. Cílem této skupiny bylo identifikovat ty oblasti veřejného zájmu, které souvisí s rozvojem ICT v rámci zavádění e-Governmentu. Na základě doporučení této skupiny vznikla iniciativa s názvem eEurope.

2.1.3 eEurope – informační společnost pro všechny

Projekt eEurope byl připraven Komisí pro zasedání Evropské rady v Lisabonu v březnu roku 2000. Dokument nazvaný *eEurope: An Information Society for All* se tak zařadil mezi základní dokumentaci, která započala tzv. lisabonský proces²⁰.

eEurope představuje evropskou iniciativu, která si klade za cíl v rámci EU zajistit dalším generacím v globálním měřítku přínos ze změn, pramenících z využívání výhod informační společnosti. Klíčovými cíli potom je:

- Přinést každému občanovi, domácnostem, školám, podnikům a všem dalším institucím výhody digitálního věku a využití on-line komunikace.
- Vytvořit počítačově gramotnou Evropu, která podporuje podnikatelskou kulturu a je připravená financovat rozvoj této nové myšlenky.
- V rámci tohoto procesu zajistit sociální začlenění, vybudování důvěry spotřebitelů a posílení sociální soudržnosti obecně²¹.

²⁰ Lisabonská strategie, přijatá Evropskou radou na jaře 2000 si klade za úkol do konce roku 2010 vytvořit z EU nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomiku na světě.

²¹ *European union portal: eEurope 2002: An Information Society For All* [online]. 2000 [cit. 2010-01-16]. Dostupný z WWW: < http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2002/index_en.htm >.

Zpráva obsahuje doporučení v deseti oblastech²², poslední z nich se věnuje právě problematice tzv. on-line vlády. Na základě tohoto dokumentu byl na summitu ve Feire ještě téhož roku přijat finální akční plán **eEurope 2002**, který představoval první fázi iniciativy eEurope. V rámci tohoto plánu bylo stanoveno celkem 64 cílů, kterých bylo do června roku 2002 většinou dosaženo. Klíčovým cílem této dvouleté strategie bylo zajistit všeobecnou dostupnost internetu, tedy i nízkorychlostního, tzv. „narrowband“ internetu, což bylo považováno za minimální základ pro další vývoj informačních systémů. Závěrečná zpráva potom ještě doplnila akční plán eEurope pro kandidátské země. Finanční podpora na podporu plnění výše uvedených cílů byla čerpána z programu PROMISE.

V roce 2002 byla zahájena druhá fáze akčního plánu **eEurope 2005** (plán byl schválen na summitu Evropské rady v Seville v červnu 2002), který se již zaměřoval na využívání technologií za účelem poskytování on-line služeb ve veřejném i soukromém sektoru a stejně jako v případě první fáze plánu směřoval k plnění lisabonské strategie. Základním cílem oproti první fázi se stalo zavádění vysokorychlostního, tzv. „broadband“ internetu, který přinesl stimulaci v oblasti využívání internetu, neboť umožnil využívat více vyvinuté aplikace a služby. Dokument kladně hodnotil výsledky, kterých bylo dosaženo v jednotlivých členských státech v oblasti e-Governmentu a zároveň vymezil nové sféry zájmu této problematiky. V důsledku zavádění elektronické veřejné správy tak bylo doporučeno zaměřit se na občany se specifickými potřebami, zvyšovat důvěru občanů v e-Government, sdílet zkušenosti z této oblasti i s jinými státy a posilovat participaci občanů na celém procesu²³.

²² Evropská mládež digitálního věku, levnější přístup k internetu, urychlení e-commerce, rychlý internet pro výzkumné pracovníky a studenty, čipové karty pro bezpečný elektronický přístup, rizikový kapitál pro rozvoj technologií malých a středních podniků, e-participace pro zdravotně postižené, zdravotní péče on-line, inteligentní doprava, vláda on-line.

²³ *European union portal: eEurope 2005 : An Information Society For All* [online]. 2002 [cit. 2010-01-16]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2002/index_en.htm>.

2.1.4 Hodnocení dosavadního vývoje v roce 2005

V polovině lisabonského procesu a v souvislosti s ukončením programu eEurope 2005 vydala Komise posudek ohledně plnění dosavadního plánu v podobě dokumentu *eEurope 2005 Mid-term review*, který hodnotil plnění dosud stanovených cílů.

V úvodu tohoto hodnotícího dokumentu bylo uvedeno, že akční plán, který byl přijat v roce 2002, splnil všechny plánované cíle – všechny podniky a školy byly např. připojeny k internetu, počet připojených domácností se téměř ztrojnásobil aj. Z hlediska plnění základního cíle plánu eEurope 2005 však bylo konstatováno, že poptávka po připojení k vysokorychlostnímu internetu značně zaostává za nabídkou. Pokrok v oblasti e-Governmentu byl hodnocen spíše pozitivně, ačkoliv se i zde objevily připomínky na zlepšení. Jendou z nich je například upozornění, že e-Government jako takový si neklade za cíl pouhé provádění technologií a poskytování služeb, ale že má také nabízet efektivní řešení. Cílem tohoto upozornění bylo povzbudit poptávku, která také dosud zaostává za nabídkou²⁴.

Vývoj ICT byl posouzen kladně, byla však zdůrazněna potřeba nového nasměrování vývoje této oblasti. Za tímto účelem vznikla ještě téhož roku nová iniciativa s názvem *i2010 – A European Information Society for growth and employment*.

2.1.5 Iniciativa i2010

Tato iniciativa, zveřejněná Evropskou komisí, stanovila 3 priority. První priority představuje dovršení jednotného evropského informačního prostoru. Druhá priority zavádí zvýšení investic do výzkumu a vývoje ICT. Třetí potom usiluje o vytvoření informační společnosti tak, aby byla přístupná všem občanům. V tomto pilíři je tedy zastoupena sféra e-Governmentu. Tato iniciativa představuje komplexní strategii v oblasti ICT a lze ji považovat za klíčový nástroj revidované lisabonské strategie. Součástí dokumentu je také výzva členským státům, aby do svých jednotlivých ná-

²⁴ *Euroepan Union portal : eEurope 2005 Mid-term Review* [online]. 2005 [cit. 2010-01-16]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2005/doc/all_about/acte_en_version_finale.pdf>.

rodních programů zakomponovaly prvky a priority informační společnosti tak, aby přispěly k dosažení cílů i2010.

V roce 2006 vydala Komise zprávu pod názvem *i2010 e-Government Action Plan: Accelerating e-Government in Europe for the Benefit of All*, která pojednává o vylepšení služeb a technická stránka ICT v rámci e-Governmentu stojí až na druhém místě. Oproti původním plánům přinesla tato zpráva radikální změnu v přístupu a chápání e-Governmentu jako takového, což je patrné i z pohledu stanovených hlavních cílů – umožnit všem občanům přístup k elektronickým službám, převést co nejvíce agendy orgánů veřejné správy do elektronické podoby aj.

2.2 Programy a nástroje

V rámci podpory ICT EU spolupracuje s jednotlivými národními ekonomikami na základě mnoha programů, jako jsou například programy eTen, IDABC, Phare, či IST.

2.2.1 eTen

Jedním z nejdůležitějších programů na podporu elektronické správy je program nazvaný eTen. Jde o klíčový nástroj Akčního plánu EU eEurope 2005. Tento program není prvotně zaměřený na vývoj aplikací či výzkum, jeho hlavním cílem je podpora informačních a elektronických služeb. Neposkytuje tedy prostředky na rozvoj informační infrastruktury obecně, ale je projektem, který podporuje často problematické úvodní fáze konkrétních praktických projektů. Hlavními tematickými oblastmi programu jsou:

- **e-Government**, tedy oblast zaměřená na rozšiřování demokratických procesů elektronickou cestou,
- **eInclusion**, tato oblast zahrnuje služby zaměřené na posilování evropského sociálního modelu, například přispívá k překonávání kulturních bariér,
- **eLearning**, oblast, která užívání multimédií a internetu k zlepšování toku informací, přístupu ke vzdělávání a k zvyšování jeho kvality),

- **služby pro malé a střední podniky**, oblast služeb ulehčujících účast malých a středních podniků v tzv. e-ekonomice.

Z výše uvedeného vyplývá, že program je určen pro doplnění národních programů jednotlivých členských zemí. U nás byl tento program implementován začátkem roku 2004. Financování většiny projektů tohoto programu bylo ukončeno o dva v roce 2006, některé z nich dobíhají ještě v tomto roce²⁵.

2.2.2 IDABC

Tento program (Interoperable Delivery of pan-European e-Government Services to Public Administrations, Businesses and Citizens), je řízen Generálním ředitelstvím pro podnikání a průmysl Evropské komise. Využívá možností, které nabízí ICT. Jeho účelem je:

- **povzbuzovat a podporovat přeshraniční služby** veřejného sektoru občanům a podnikům v Evropě,
- **podporovat spolupráci mezi evropskými orgány** veřejné správy,
- **přispívat k tomu, aby byla Evropa atraktivním místem** pro život, práci a investice.

K dosažení svých cílů vydává IDABC doporučení, vyvíjí řešení a poskytuje služby, které umožňují komunikaci evropských veřejných správ navzájem. Financuje takové projekty, které podporují zlepšování spolupráce mezi správními orgány jednotlivých národních veřejných správ. V rámci tohoto programu byl zřízen výbor, program dále spolupracuje s různými odborníky. ČR měla možnost zapojit se do tohoto programu od začátku roku 2003. Aby správní orgány mohly využívat elektronické prostředky směrem k firmám a k občanům tak, aby se snížila nákladová náročnost, přišel program s tzv. horizontálními projekty. Jedním z nich je např. projekt CIRCA, který představuje webový nástroj, jež poskytuje virtuální privátní prostor

²⁵ *Europa.eu : eTen* [online]. 2010 [cit. 2010-03-20]. Europes Information society. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/information_society/activities/eten/index_en.htm>.

pro sdílení dokumentů. Tím, že EU prostřednictvím programu IDABC poskytuje finanční prostředky na elektronickou výměnu dat, povzbuzuje také vzájemnou spolupráci mezi institucemi EU a národními ekonomikami²⁶.

2.2.3 Phare

Program Phare představuje jeden ze zdrojů nevratné pomoci, který EU poskytuje zemím střední a východní Evropy již od roku 1990. Jedná se o operační program, který je rozčleněn na jednotlivé národní programy tak, aby podpořil konkrétní záležitosti daných ekonomik. Zahrnuje však také programy mnohonárodních a programy přeshraniční spolupráce. Tento program je zaměřen na posilování institucí a investiční podporu obecně. Přeshraniční spolupráce je v rámci podpory e-Governmentu zaměřena na projekty, které podporují přípravu institucí veřejné správy na vstup do EU. ČR se do tohoto programu zařadila již v 90. letech, po vstupu naší země do EU byl tento program nahrazen dílčími regionálními operačními programy²⁷.

2.2.4 IST

Program IST (Information Society Technologies) přispívá k realizaci evropských politik pro informační společnost v rámci lisabonské strategie. Je součástí 6. Rámcového programu EU pro vědu a výzkum. Jeho hlavním přínosem ve vztahu k e-Governmentu je poskytnutí finančních prostředků souvisejících s realizací projektů, které se zabývají vývojem informačních aplikací pro veřejnou správu.

2.3 Vliv EU na oblast e-Governmentu v ČR

Veřejná správa ČR začala na bázi ICT fungovat v 90. letech, na zavedení e-Governmentu v tuto dobu ještě nebyl dostatečný prostor. V oblasti ICT bylo třeba nejprve dořešit jednak kvalitativní stránku služeb a výrazně jednosměrný komunikační charakter poskytovaných služeb směrem od úřadů k občanům. Ostatně, tento způsob komunikace je právě typický pro zaváděcí fáze e-Governmentu. Kromě toho

²⁶ *Europa.eu : The Programme* [online]. 2010 [cit. 2010-03-20]. European Commission. Dostupné z WWW: < <http://ec.europa.eu/idabc/en/chapter/3>>.

²⁷ *Europa.eu : Phare* [online]. 2010 [cit. 2010-03-20]. European Commission. Dostupné z WWW: < http://ec.europa.eu/enlargement/how-does-it-work/financial-assistance/phare/index_en.htm>.

bylo také třeba sjednotit počáteční nekonceptčnost ICT ve veřejné správě, které byly jinak koordinovány na úrovni samosprávy a jinak na úrovni centrální. Výsledkem takového fungování byla značná různorodost realizovaných informačních systémů VS, ze které potom plynuly potíže při vzájemné komunikaci (předávání dat) na jednotlivých úrovních²⁸.

Nekonceptčnost fungování českých informačních systémů v rámci VS vedla Úřad pro státní informační systém k vypracování určitého konsolidovaného systému, který by se obecně zaměřil na koordinaci informační politiky (a tedy i e-Governmentu). Dokument nazvaný Státní informační politika (SIP) tak v roce 1999 odstartoval budování tzv. informační společnosti. V konceptu SIP se Vláda navíc zavázala vytvořit akční plán, který přinese návod na realizaci konkrétních úkolů SIP. Akční plán realizace státní informační politiky do konce roku 2002 byl schválen s malým zpožděním v květnu roku 2000.

Tyto dva dokumenty se tedy staly základními kameny, které určily budoucí vývoj v oblasti informační politiky a e-Governmentu ČR. Určily 8 prioritních oblastí státní informační politiky²⁹:

1. dosáhnout informační gramotnosti všech občanů,
2. realizovat právo občana na přímý přístup k informacím,
3. zavést informační technologie do služeb poskytovaných občanům veřejnou správou,
4. vybudovat komunikační infrastrukturu pro veřejnou správu,
5. zabezpečit důvěryhodnost, bezpečnost a pořádek ve specifických podmínkách informační společnosti,
6. vytvořit předpoklad pro rozvoj elektronického obchodu v ČR,

²⁸ HOLENDA, Tomáš. *Konference ISSS 2000 : Přístup státu k budování informačních systémů ve veřejné správě* [online]. 2000 [cit. 2010-03-21]. Dostupné z

WWW: <<http://www.issc.cz/archiv/2000/sbornik/informatici/holenda.doc>>.

²⁹ *Státní informační politika - cesta k informační společnosti* [online]. 1999 [cit. 2010-03-21]. Vláda České republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=2089>>.

7. vytvořit transparentní podnikatelské prostředí a podřídit hospodaření s veřejnými finančními fondy kontrole veřejností,
8. zajistit stabilitu a bezpečnost informační společnosti.

Z výše uvedeného je patrné, že hned 5 priorit se týká oblasti elektronizace VS (body 2-5 a bod 7), z čehož lze odvodit, že Vláda prostřednictvím zavedení těchto podpůrných programů kladla velký důraz na problematiku e-Governmentu jako takového. Zavedením této politiky se v oblasti informační společnosti výrazně zintenzivnily vztahy ČR s EU. ČR bylo v rámci doporučení Fóra pro informační společnost, ke kterým se přihlásila, vytknuto, že prosazuje elektronizaci VS mnohem více, než je kandidátským zemím EU doporučeno, a to přímo na úkor ostatních doporučení. Těchto výtek ČR však nedbala a nadále výrazně preferovala rozvoj e-Governmentu před ostatními oblastmi, které se vztahovaly k rozvoji informační společnosti. Svědčí o tom zákon, který byl v rámci této problematiky záhy přijat (květen, 2000) – zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.

3 LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA E-GOVERNMENTU

Stejně jako každé jiné odvětví, také rozvoj e-Governmentu je závislý na rozvoji legislativních náležitostí. Jinak řečeno, e-Government nemůže fungovat bez toho, aniž by byly zavedeny odpovídající zákony. Právní předpisy v oblasti e-Governmentu tvoří 2 základní skupiny. Do první z nich spadají právní předpisy, které zakotvují technologické nástroje, které jsou ve VS využívány (datové zprávy, elektronický podpis aj.) Druhá kategorie právních předpisů představuje ty z nich, jejichž účelem je ochrana zájmů a s tím související plnění povinností, protože stejně tak jako při jakékoliv jiné formě komunikace, i v případě komunikace elektronické je třeba dodržovat určitá obecná ustanovení, jako je např. ochrana osobních údajů nebo svobodný přístup k informacím. Tyto dvě skupiny předpisů dohromady tvoří jednotný právní rámec pro efektivní realizaci elektronické VS.

3.1 Zákony České republiky

Zavádění elektronické veřejné správy s sebou přináší požadavek bezpečného a jednoduchého přístupu k veřejným službám, je pro potřeby jejího zavedení nutné vytvořit kvalitní právní základ. I do českého právního řádu byly proto implementovány zákony, na jejichž základě je e-Government realizován.

Zákon o svobodném přístupu k informacím

Právo na informace je ústavně zaručené politické právo každého. V České republice je toto právo zakotveno přímo v Listině základních práv a svobod, konkrétně v jejím článku 17.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím vyšel ve Sbírce zákonů v roce 1999 a vstoupil v platnost v roce 2000, byl několikrát novelizován. Zákon ukládá povinnost poskytovat informace státním orgánům, územním samosprávným celkům, jejich orgánům, veřejným institucím a subjektům, kterým zákon svěřil rozhodování o právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických nebo právnických osob v oblasti veřejné správ³⁰. Zákon dále upravuje, jakým

³⁰ § 2 – Povinnost poskytovat informace.

způsobem, kdy, komu a za jakých okolností jsou výše zmíněné subjekty povinny informace poskytnout. Vzhledem k tomu, že informace je základní jednotkou obsahu informačních systémů, je tento zákon pro oblast e-Governmentu, protože upravuje právě poskytování informací elektronickou cestou. I tento přenos je třeba regulovat, neboť informace mohou mít různou povahu, mohou být například tzv. „duševním vlastnictvím“, mohou být obchodním tajemstvím nebo utajovanou informací důležitou například pro bezpečnost státu. Takové informace je pak nutné chránit před zneužitím a nakládání s nimi je omezeno. Proto tento zákon zahrnuje také úpravu, která právo na informace omezuje.

Zákon rozlišuje dvě formy poskytování informací - informaci, která je poskytována na žádost a informaci, která představuje povinné zveřejnění. V rámci informační činnosti orgánů VS jsou využívány oba druhy, oba způsoby jsou také aplikovatelné v měřítkách elektronické formy VS. Při zveřejňování informací využívají orgány VS internet (mají své webové stránky), prostřednictvím kterého dané informace zpřístupňují. Informace, které mají povinné subjekty zveřejňovat jsou obsaženy v ustanovení § 5. Patří sem například informace o založení povinného subjektu, informace o organizační struktuře a o tom, kde lze žádat o poskytnutí informací nebo sazebník úhrad za poskytnutí informací. Pro tento způsob získávání informací se používá označení „způsob umožňující dálkový přístup“³¹. Také při podávání žádostí je hojně využívána elektronická komunikace (podrobněji viz kapitola 4. 2. 2 – elektronická komunikace).

3.1.1 Zákon o ochraně osobních údajů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů má pro elektronickou komunikaci také velký význam. Osobním údajem pro účely tohoto zákona se rozumí jakákoliv informace, která se týká daného subjektu. Zákon pracuje s pojmy jako je citlivý údaj (údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v různých organizacích, sexuální orientaci, zdravotním stavu aj.), anonymní údaj (údaj, který nelze vztáhnout k danému subjektu), shromažďování a

³¹ KORBEL, František a kol. Právo na informace : Zákon o svobodném přístupu k informacím. Praha : Linde, 2004, s. 49.

blokování osobních údajů, jejich likvidace aj³². Z hlediska poskytování a zveřejňování informací je na základě tohoto zákona možné jejich zpřístupnění. V souvislosti se zákonem o svobodném přístupu k informacím je poněkud diskutabilní situace, kdy je požadována informace, která v sobě zahrnuje osobní údaje. Povinný subjekt by měl postupovat podle zákona o svobodném přístupu k informacím, proto situaci řeší zpravidla tak, že danou informaci zpřístupní v rozsahu, kde nejsou osobní údaje zaznamenány (nejčastěji se nějakým způsobem znemožní čitelnost osobních informací).

3.1.2 Ostatní

Dalším důležitým zákonem je zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy. Tento zákon stanovuje práva a povinnosti související s vytvářením, užíváním, provozem a rozvojem informačních systémů VS. Zákon také definuje úkoly a pravomoci.

Se zavedením elektronického podpisu bylo třeba zavést také zákon o tomto institutu. Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu upravuje v souladu s právem EU používání elektronického podpisu, elektronické značky, poskytování certifikačních služeb a souvisejících služeb. Upravuje také kontrolu povinností a sankce za jejich porušení.

Ve sbírce zákonů je vyhlášen další zákon, a sice zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, jinak také nazývaný zákon o e-Governmentu. Cílem tohoto zákona je úprava podmínek pro elektronickou komunikaci mezi úřady a občany i mezi úřady navzájem. Klíčovou roli pro provádění elektronických úkonů představují datové schránky, tento zákon proto upravuje i tuto problematiku.

³² § 4 – Vymezení pojmů.

4 E-GOVERNMENT V PODMÍNKÁCH ČR

Na veřejnou správu a na její organizaci lze nahlížet jako na systém nositelů, kterým jsou jejich pravomoci dány ze zákona. Organizace veřejné správy je reprezentována systémem orgánů a správních úřadů, které mají určité pravomoci, na jejichž základě realizují úkoly jim svěřené. Struktura veřejné správy je tedy utvářena rozdělením působnosti a určením pravomocí, na základě kterých je zajišťována komunikace jejích orgánů s jejich okolím (závisí na povaze činnosti). Jedná se například o realizaci standardní agendy, ale také o různé formy vnějšího řízení, kontrolu, koordinaci aj.

4.1 Význam komunikace ve veřejné správě

Činnost veřejné správy je charakteristická svou proměnlivostí v souvislosti s prioritami a konkrétními úkoly, které jí jsou vymezeny, její činnost má mnoho podob. Důležitá zásada při výkonu její činnosti spočívá v úsilí dosáhnout rozhodnutí na základě konsensu všech účastníků³³. Pod pojmem komunikace se skrývá komunikace VS s širokou veřejností i s médii. Lze rozlišit komunikaci, kterou VS realizuje v rámci správních aktů, faktických pokynů aj. a komunikaci, při které je VS postavena do role adresáta. Je také důležité si uvědomit, že komunikace v pojetí VS se netýká pouze vztahu vykonavatele veřejné správy a jejího adresáta. Komunikace je důležitá při koordinaci využití zdrojů k plnění jednotlivých úkolů a ve stanovování priorit. Obecně lze konstatovat, že efektivní komunikace vede ke zlepšení činnosti kterékoli organizace veřejné správy.

4.2 Elektronizace veřejné správy

Elektronizace VS představuje komplexní problematiku, pro kterou se v ČR vžil právě termín e-Government, nebo jeho český ekvivalent e-vláda. Tento termín v sobě zahrnuje jak zavedení vhodných programů, tak legislativní úpravu, ale také celkovou změnu přístupu vztahu občanů ke komunikaci s úřady. Je to právě samospráva, která z konceptu e-Governmentu může v rámci komunikace se širokou veřejností těžit nej-

³³ HENDRYCH, Dušan. Správní právo. Praha : Beck, 2003, s. 175.

více. Představa elektronizace veřejné správy představuje ve své podstatě velmi jednoduchý proces, a sice zpřístupnit informace orgánům státní správy a samosprávy sobě i občanům navzájem, za pomoci určitých nástrojů, v obecném kontextu prostřednictvím internetu. Cílem je samozřejmě v ideálním případě dosáhnout maximální pohodlnosti výměny dat.

4.2.1 Informační systémy veřejné správy

Do roku 1990 neexistovala žádná právní úprava informačních systémů. Ty vznikaly neuceleně na základě potřeby, tedy bez ohledu na zákonná opatření. Vzhledem k režimu, panovala v oblasti komunikace veřejné správy s občany velmi vysoká netransparentnost. Zásada legality tohoto procesu byla ustavena až s nástupem demokratického státu, od té doby lze tedy datovat spravování informačních systémů na základě zákona. Nebyl to jen aspekt zákonnosti, který na poli informačních systémů ve veřejné správě po roce 1989 vyvstal. Zásadním způsobem se změnila také jejich samotná technická stránka, většina z existujících systémů se začala transformovat do digitální podoby s čímž je spojeno i využívání nových technických nosičů. Nové informační systémy se začaly zavádět za pomoci výpočetní techniky³⁴.

Od počátku 90. let byla patrná snaha sjednotit úpravu struktury ISVS, snaha sjednotit jejich vedení. Za tímto účelem navrhla vláda vytvořit jednotný orgán státního informačního systému, tedy ústřední orgán, který by sjednocoval a analyzoval činnost jednotlivých resortních orgánů, které by zajišťovaly tuto činnost fakticky. Ze strany resortů se však tato snaha nesečkala s kladnými reakcemi. Jednotlivé úřady si nepřály integrovat do svých zavedených IS nový státní úřad, který by sjednocující funkci plnil. Tuto problematiku nakonec upravil zákon č. 365/2000 Sb., na jehož základě byl zřízen Úřad pro veřejné informační systémy a byly mu stanoveny kompetence. Ty společně se zrušením Ministerstva informatiky (31. května 2007) přešly na Ministerstvo vnitra, které je v platném znění výše zmíněného zákona nyní vedeno jako ústřední orgán pro ISVS. Představuje tedy hlavní koordinační orgán pro činnost ISVS v ČR.

³⁴ MATES, Pavel., SMEJKAL, Vladimír. E-Government v českém právu. Praha : Linde, 2006, s. 24.

Informační systém obecně lze charakterizovat jako systém vzájemně propojených informací a procesů, které s těmito informacemi pracují. Procesem se potom rozumí funkce, které zabezpečují sběr dat, jejich přenos, zpracování a uložení. Zákon o ISVS definuje informační systém v úvodním ustanovení jako „*funkční celek nebo jeho část, zabezpečující cílevědomou a systematickou informační činnost. Každý informační systém zahrnuje data, která jsou uspořádána tak, aby bylo možné jejich zpracování a zpřístupnění, provozní údaje a dále nástroje umožňující výkon informačních funkcí*“³⁵. Primárně tedy není určeno, zda je informační systém provozován na základě elektronické formy či jinou cestou.

Informační systémy veřejné správy potom zákon o ISVS charakterizuje jako „*soubor informačních systémů, které slouží pro výkon veřejné správy*“³⁶. Správcem ISVS je potom subjekt, který podle tohoto zákona určuje účel a prostředky zpracování informací a za IS odpovídá, tedy jednotlivá ministerstva, jiné správní úřady³⁷ a územní samosprávné celky³⁸ (orgány VS). Orgány provozující informační systémy jsou povinny poskytovat informace také jiným orgánům VS, zveřejňovat informace aj. a to zpravidla způsobem, který umožňuje dálkový přístup. Jejich povinností je samozřejmě také zajištění bezpečnosti a ochrany informací v rámci provozovaného informačního systému³⁹.

Jednou ze zásad správného fungování e-Governmentu v praxi je tedy spolupráce orgánů VS navzájem (tedy i vzájemné poskytování údajů). Podrobně je tato problematiku upravena již ve strategickém dokumentu Státní informační a komunikační politiky, kde je uvedeno, že: „*Hlavním cílem e-Governmentu je zvýšení výkonnosti státní správy, které má přispět ke zjednodušení činností veřejnosti při styku s veřejnou správou*“. Toto pravidlo je podpořeno výměnou informací a představuje

³⁵ Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, § 2, pís. b).

³⁶ Tamtéž, § 3, odst. 1).

³⁷ Např. Český statistický úřad, finanční a katastrální úřady aj.

³⁸ Nejčastěji obecní a krajské úřady.

³⁹ Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, § 3, odst. 8).

nutnou podmínku pro spolupráci jednotlivých informačních systémů ve veřejné správě. Podrobnější postup při získávání informací viz příloha I.

V rámci efektivního fungování ISVS je samozřejmě důležitá kvalita poskytovaných informací. Za účelem zajištění tohoto požadavku je však třeba zajistit bezpečné nakládání s těmito informacemi. Zajištění bezpečnosti ISVS je proto jednou z priorit, které Vláda vyjádřila v dokumentu nazvaném Národní strategie informační bezpečnosti, který si klade za cíl zvýšit důvěru občanů a subjektů komerční i nekomerční sféry v informační společnost, zlepšit celkové řízení bezpečnosti aj. Prohlášení je uvedeno v příloze II.

4.2.2 Elektronická komunikace

V rámci zajištění komplexní elektronizace VS není možné opomíjet složku elektronické komunikace. Nejedná se pouze o komunikaci mezi orgány VS navzájem, ale také o komunikaci mezi orgány VS a občany. Pro účely této práce je zde elektronická komunikace charakterizována jako komunikace mezi občanem či podnikatelským subjektem (adresáti VS) na straně jedné a orgánem VS na straně druhé. Důležitým aspektem z hlediska této problematiky je také forma, jakou je tento způsob komunikace zaváděn. Občan nesmí mít pocit, že je mu elektronická komunikace vnucována, je tedy důležité prezentovat elektronickou komunikaci jako efektivnější způsob spolupráce tak, aby si ji občané a podnikatelské subjekty zvolili dobrovolně, ale aby zároveň mohli zvolit i jiný způsob komunikace, který by jim případně vyhovoval. Elektronická komunikace úzce souvisí s IS, které si navzájem poskytují informace, komunikují tak mezi sebou. Proto je důležité neopomínat také technickou stránku celé záležitosti. V nejužším smyslu se tedy jedná o digitalizaci dokumentů. Komunikace adresátů VS s orgány VS obecně je charakteristická vysokými požadavky na formální úpravu. Všichni jsme již alespoň jednou v životě přišli do styku s formulářem, jehož pojetí bylo tak složité, že bylo nejprve nutné nastudovat návod na jeho vyplnění. Kromě samotného vyplnění formuláře je v rámci jednotlivých úkonů mnohdy nutné dokládat různá potvrzení, výpisy, ověřené listiny aj. Právě tento způsob reprezentuje ony vysoké požadavky na formálnost a právě to vede ke snaze o zjednodušení komunikace s úřady. Termín dokument má mnoho z nás spojeno s papírovou podobou, dokument v pojetí e-Governmentu by měl být pramenem informace, která je zaznamenána na nosiči, který je uchovatelný v čase v digitální, ne-

boli elektronické formě⁴⁰. Tento způsob nejenže přispívá ke snížení množství zužitkovaného papíru, ale také usnadňuje archivaci dokumentů.

Při převodu dokumentů do digitální podoby se však mohou vyskytovat různé problémy. Jedním z nich je například vyplňování formulářů, které mají standardizovanou podobu a je obtížné je převést do digitální podoby. V případě takových dokumentů je volen způsob elektronické komunikace, který co nejvíce zjednodušuje její úkon. Tyto druhy formulářů jsou publikovány na webových stránkách orgánů VS ve formátu, který si může uživatel stáhnout, vytisknout, vyplnit ho a poslat poštou, dodat ho na úřad osobně, nebo ho poslat zpět elektronicky.

Český právní řád v současné době tedy stále rozlišuje dokumenty ve dvou formách – elektronické a listinné. V rámci tohoto opatření existuje termín nazvaný autorizovaná konverze, která znamená úplné převedení dokumentu v listinné podobě do elektronické podoby nebo úplné převedení elektronického dokumentu do dokumentu v listinné podobě. Dokument, který provedením konverze vznikl, má stejné právní účinky jako dosud používaná ověřená kopie.

S problematikou elektronické komunikace úzce souvisí i tematika elektronického podpisu, který představuje náhradu vlastnoručního podpisu tam, kde je ho potřeba. Zatímco v případě vlastnoručního podpisu se jedná o proces subjektivního charakteru, který v sobě zahrnuje individuální vlastnosti podepisovaného, elektronický podpis lze charakterizovat jako „*objektivní výsledek technologického, na zvláštnostech zúčastněných osob nezávislého procesu*“⁴¹. Pokud jde o zneužitelnost formy elektronického podpisu, není vyšší než v případě podpisu vlastnoručního, neboť i elektronický podpis lze ověřit. Česká legislativa na elektronický podpis pamatuje v zákoně č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, jež vychází ze Směrnice EU č. 1999/93/ES. Tento zákon charakterizuje elektronický podpis jako údaje v elektronické podobě, které jsou připojené k datové zprávě nebo jsou s ní logicky

⁴⁰ MATES, Pavel., SMEJKAL, Vladimír. E-Government v českém právu. Praha : Linde, 2006, s. 99-101.

⁴¹ Tamtéž, s. 123.

spojené, a které umožňují ověření totožnosti podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě.

Elektronický podpis by měl sloužit pro komunikaci s orgány VS a jeho žadatel jej může získat prostřednictvím certifikátu. V současné době jsou v ČR akreditovány 3 subjekty, které jsou oprávněny tyto kvalifikované certifikáty vydávat, a sice společnost První certifikační autorita, a. s., Česká pošta, s. p. a eIdentity, a. s. Poté, co žadatel doručí objednávku na konkrétní pracoviště, je certifikát vystaven na počkání. Vydává se na dobu 12 měsíců, poté se musí u poskytovatele obnovit. Podrobné informace o práci s elektronickým podpisem lze najít například na webovém portálu společnosti CzechInvest. Ceník za vydání jednotlivých certifikátů pro jednotlivé elektronické úkony viz příloha č. III.

Vedle termínu elektronický podpis existuje také termín zaručený elektronický podpis a elektronická značka. Zaručený elektronický podpis musí splňovat některé parametry, stanovené zákonem. Např. musí být jednoznačně spojen s podepisující osobou a musí umožnit identifikaci podepisující osoby ve vztahu k datové zprávě. Tento druh elektronického podpisu se vyskytuje například ve spojení s různými druhy certifikátů. Elektronická značka splňuje definiční znaky podpisu. Představuje tedy určitou obdobou elektronického podpisu a může mít stejný účinek a stejné vlastnosti vůči podepisovaným datovým zprávám jako má zaručený elektronický podpis. Hlavní rozdíl je v tom, že elektronickou značku mohou používat nejen fyzické osoby, ale právnické osoby a orgány státní moci k označení datové zprávy. Institut elektronické značky byl do zákona o elektronickém podpisu implementován v rámci novely zákona v roce 2004.

Základní formou, kterou adresáti VS komunikují s orgány VS je tzv. podání. Na základě nařízení Vlády z roku 2008 zřídily všechny orgány VS elektronické podatelny (e-podatelny). Toto nařízení č. 495/2004 určuje, že orgány VS přijímají odpovídající opatření související s provozem tohoto institutu. Orgány VS tak musí zveřejnit podrobnosti o podávání datových zpráv, jako je adresa elektronické podatelny, pravidla pro přijímání datových zpráv, seznam pracovníků oprávněných s elektronickými zprávami nakládat aj. Ministerstvo vnitra tak například na svých stránkách uvádí, že elektronické podání je možné učinit prostřednictvím e-mailové zprávy na adrese postavcr.cz, nebo prostřednictvím datových nosičů (nejčastěji CD), které mohou občané

doručit do podatelny Ministerstva vnitra osobně. Na webových stránkách jsou dále zveřejněny konkrétní požadavky na elektronické podání a proces příjmu a zpracování elektronicky podané dokumentace.

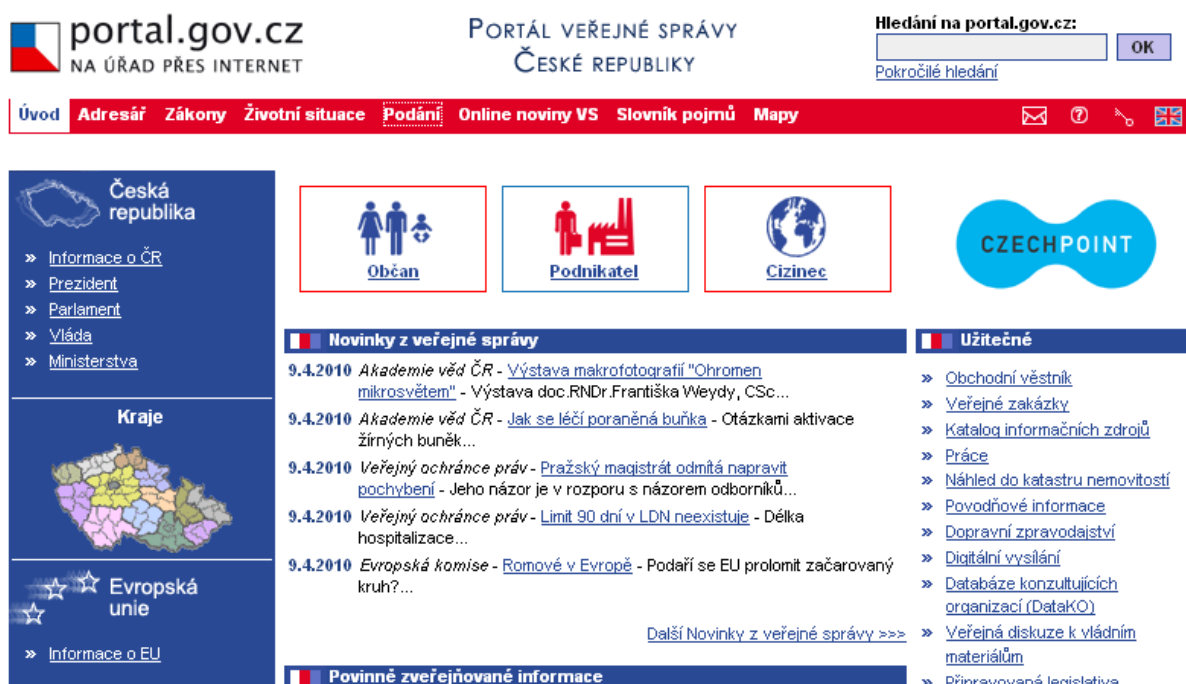
4.2.3 Portál veřejné správy

Tento portál představuje informační systém, který poskytuje systematicky utříděné a vzájemně propojené informace o jednotlivých subjektech, jejich činnosti a jejich výsledcích. Internetový portál obecně slouží jako prostor, který prostřednictvím odkazů poukazuje na ostatní webové servery. Obsahuje mj. také hypertextové odkazy a podává ucelené informace o určitých oblastech⁴².

Projekt Portálu veřejné správy ČR byl spuštěn v roce 2003 a spravuje ho Ministerstvo vnitra a jeho právní vymezení je stanoveno zákonem o ISVS. Lze ho charakterizovat jako elektronickou bránu do veřejné správy, neboť jeho hlavním smyslem je usnadnit občanům a firmám orientaci a komunikaci s orgány VS. Jeho zaměření rozlišuje 2 funkce, a sice funkci informační a funkci transakční. V informační části portálu lze nalézt novinky z veřejné správy a portálu samotného. K dispozici jsou dále informace o České republice, jakou jsou zákony, adresář různých institucí aj. Transakční část potom slouží k elektronické komunikaci, slouží tedy k vyřízení co nejširšího okruhu agendy elektronickou cestou. Grafická ukázka portálu VS viz obrázek č. 1.

⁴² SMEJKAL, Vladimír a kol. Právo informačních a telekomunikačních systémů. Praha : C. H. Beck, s 145.

Obrázek č. 1 - Grafická ukázka portálu veřejné správy České republiky

Zdroj: Portál veřejné správy České republiky.

4.3 Jednotlivé etapy a problematika implementace e-Governmentu v České republice

V souvislosti se zaváděním e-Governmentu byl v ČR zaveden projekt nazvaný Czech POINT. Tato koncepce je realizována Ministerstvem vnitra. Zkratka Czech POINT vyjadřuje termín pro Český podací ověřovací informační národní terminál. Projekt si klade za cíl redukovat přílišnou byrokracii, která je charakteristickým rysem vztahu mezi orgány VS a občany. Pro účely zjednodušení byla zavedena místa, která slouží jako asistovaná místa výkonu VS a fungují tak, aby na jednom místě bylo možno vyřídit téměř veškerou administrativní agendu, která je spojená s komunikací občana a státu. „Cílem projektu Czech POINT je vytvořit garantovanou službu pro komunikaci se státem prostřednictvím jednoho universálního místa, kde je možné získat a ověřit data z veřejných i neveřejných informačních systémů, úředně ověřit dokumenty a listiny, převést písemné dokumenty do elektronické podoby a naopak, získat informace o průběhu správních řízení ve vztahu k občanovi a podat po-

dání pro zahájení řízení správních orgánů. Jde tedy o maximální využití údajů ve vlastnictví státu tak, aby byly minimalizovány požadavky na občany“⁴³.

Czech POINT poskytuje následující služby:

- Výpis z Katastru nemovitostí,
- výpis z Obchodního rejstříku,
- výpis ze Živnostenského rejstříku,
- výpis z Rejstříku trestů,
- výpis z bodového hodnocení řidiče,
- vydání ověřeného výstupu ze Seznamu kvalifikovaných dodavatelů,
- podání do registru účastníků provozu modulu autovlaků,
- výpis z insolventního rejstříku,
- datové schránky,
- autorizované konverze dokumentů,
- centrální úložiště ověřovacích doložek,
- úschovna systému Czech POINT,
- CzechPOINT office,
- Czech POINT E-SHOP – výpisy poštou.

V pilotním provozu byl Czech POINT od března roku 2007 testován na 37 obcích. V listopadu a prosinci byl potom projekt připraven k plošnému zavedení. V roce 2007 bylo celkem vydáno 53 861 výstupů, v roce 2010 se jejich počet zvýšil na 512 857 (stav ke dni 10. 4. 2010). Vývoj počtu vydaných výstupů za jednotlivá léta je uveden v tabulce č. 1.

⁴³ *Www.czechpoint.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-04-10]. Czech POINT. Dostupné z WWW: <<http://www.czechpoint.cz/web/?q=node/22>>.

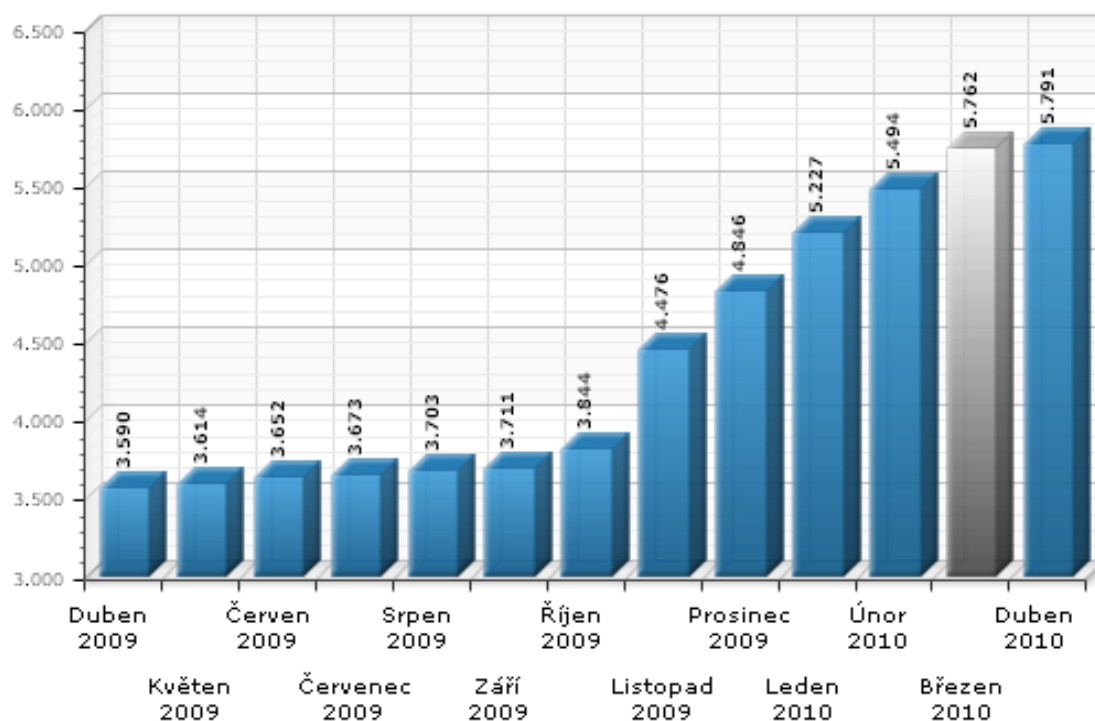
Tabulka č. 1 – Vývoj počtu vydaných výstupů za léta 2007 – březen 2010

	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Celkem
Katastr nemovitostí (KN)	28.379	230.406	349.665	142.278	750.728
Obchodní rejstřík (OR)	24.144	150.791	250.641	89.689	515.265
Živnostenský rejstřík (ŽR)	1.338	7.656	31.666	14.458	55.118
Rejstřík trestů (RT)	0	595.615	712.638	207.804	1.516.057
Centrální registr řidičů (BODY)	0	0	104.744	26.644	131.388
Systém kvalifikovaných dodavatelů (SKD)	0	0	4.512	2.053	6.565
Konverze dokumentů (KD)	0	0	11.194	23.112	34.306
Žádost o zřízení datové schránky (DS)	0	0	15.944	6.365	22.309
Ostatní (Ostatní)	0	0	2.074	454	2.528
Celkový součet:	53.861	984.468	1.483.078	512.857	3.034.264

Zdroj: Czech POINT.

Také počet pracovišť se od roku 2007 výrazně zvýšil. Ke dni 10. 4. 2010 je registrováno 5 791 pracovišť. Vývoj počtu pracovišť za poslední 2 roky viz graf č. 1.

Graf č. 1 – Vývoj počtu pracovišť Czech POINT za léta 2009 – březen 2010

Zdroj: Czech POINT.

Pro lepší orientaci široké veřejnosti byl zaveden pojem eGON, který představuje symbol moderního e-Governmentu. V přeneseném významu lze eGON vnímat jako živý organismus, ve kterém vše souvisí se vším a fungování jednotlivých částí se navzájem podmiňuje. V této souvislosti Czech POINT představuje prsty organismu – soustavu snadno dostupných konkrétních míst. Oběhový systém je reprezentován Komunikační infrastrukturou VS (KIVS), která představuje sjednocení různých datových linek subjektů veřejné správy do jedné datové sítě. Jejím cílem je zefektivnění služeb a úspora nákladů.

Budování KIVS bylo zahájeno v roce 2007. Jejím primárním cílem bylo zavedení jednotné datové sítě, která by poskytovala bezpečné připojení a vysoký standard nabízených služeb. Druhý cíl potom představoval odstranění monopolu na poskytované datové služby. Vypsání soutěže na poskytování datových služeb tak vedlo, že do procesu byla zapojena nejen Telefonika O2, ale také další dva operátoři, a sice GTS Novera a konsorcium T-Systems a ČD Telematika. Zavedení tohoto opatření přineslo úspory v hodnotě 250 milionů Kč⁴⁴.

Srdcem organismu eGON představuje zákon o e-Governmentu, který vytváří podmínky pro elektronickou komunikaci mezi úřady a občany i mezi úřady navzájem. Klíčovým institutem, prostřednictvím kterého jsou prováděny elektronické úkony, jsou datové schránky, jejichž informační systém zabezpečuje doručení úředních zpráv v elektronické podobě. Druhým klíčovým prvkem tohoto zákona je autorizovaná konverze dokumentů, která představuje převedení dokumentu v listinné podobě do dokumentu obsaženého v datové zprávě (nebo naopak) a ověření shody obsahu těchto dvou typů dokumentu (tzv. ověřovací doložka)⁴⁵.

Egonův mozek představují základní registry veřejné správy. Vytvoření tohoto institutu má vyřešit potíže s nejednotností, multiplicitou a neaktuálností klíčových databází, proto lze říci, že centrální registry představují jeden z hlavních pilířů elek-

⁴⁴ Ministerstvo vnitra : Komunikační infrastruktura veřejné správy [online]. 2010 [cit. 2010-04-10]. Www.mvcr.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/egon-symbol-e-Governmentu-komunikacni-infrastruktura-verejne-spravy.aspx>>.

⁴⁵ Tamtéž.

tronizace veřejné správy. Na počátku roku 2009 byl přijat zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, který vytváří předpoklad pro spuštění systému. Zkušební provoz základních registrů VS má být spuštěn v červenci tohoto roku, ostrý provoz je plánován na červenec roku 2011. Zásadním prvkem v systému základních registrů je tzv. referenční údaj, který bude přebírán ze systému základních registrů a v příslušných agendách se bude využívat jako údaj zaručený, platný a aktuální, bez nutnosti jeho ověření. Jednotlivé úřady budou povinny využívat právě data ze základních registrů, nebudou je již vyžadovat po občanovi. V zásadě tak bude stačit pouze jedna změna v registru (např. změna jména či adresy), která se promítne do ostatních registrů.

Datové schránky

Od 1. července roku 2009 si mohou občané zřizovat také tzv. datové schránky., které byly zavedené zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Na základě tohoto zákona, který byl během svého krátkého období působnosti několikrát novelizován, musely povinně zřídit datové schránky všechny orgány veřejné moci, všechny právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku. Některým profesním skupinám, jako jsou advokacie a daňoví poradci, mají být datové schránky zřízeny tři roky po nabytí účinnosti zákona, tedy v roce 2012. Po 21 dnech provozu Ministerstvo vnitra registrovalo 387 451 datových stránek. Na celkovém počtu založených datových schránek se v rozhodující míře podílí schránky právnických osob, jak je patrné z tabulky č. 2.

Tabulka č. 2 – Počet zřízených datových schránek 3 týdny po jejich zavedení

Odeslané obálky s přístupovými údaji	Počet
Fyzické osoby (podnikající i nepodnikající)	2875
Orgány veřejné moci	7394
Notáři	465
Exekutoři	125
Právnícké osoby	376 592
Celkem	387 451

Zdroj: Ministerstvo vnitra

Ke zřízení datové schránky je potřeba vyplnit formulář a podat žádost. Fyzické osoby (podnikající i nepodnikající) podávaly své žádosti prostřednictvím kontaktních míst Czech POINT, nebo doručily své žádosti na podatelnu Ministerstva vnitra.

Pomocí datových schránek mohou být zasílány a přijímány úřední dokumenty v elektronické podobě (datové zprávy) od orgánů veřejné moci. Tento způsob dokumentace má za účel nahradit klasický způsob doručování dokumentů v listinné podobě. V praxi to znamená, že pokud je zřízena datová schránka, většina korespondence od orgánů veřejné moci je doručována elektronicky. Do datových schránek jsou dodávány úřední listiny, které jsou opatřeny elektronickým podpisem odesílatele (orgán veřejné moci). Pokud posílá elektronický dokument např. podnikatel, musí také odesílaný dokument označit elektronickým podpisem.

V této souvislosti je třeba ještě zmínit, že i na základě této formy komunikace existuje institut dodržování dodacích a odvolacích lhůt. Fyzický příjem dokumentu, který je považován u běžné korespondence za přijetí, je pouze nahrazen přihlášením se do datové schránky. Tato fikce doručení je důležitá právě z hlediska právních účinků. Nepřihlásí-li se v praxi do datové schránky její majitel ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, tento dokument se považuje za doručený posledním dnem této lhůty. I zde však existuje forma prodloužení dodací

lhůty. Pokud zpráva není z datové schránky vyzvednuta ve stanovené lhůtě z důvodu dočasné nepřítomnosti, nebo z jiného vážného důvodu, může pořádat její majitel o prominutí zmeškání úkonu, a to do 15 dnů ode dne, kdy vznikla překážka, která po-dateli bránila tento úkon učinit⁴⁶.

Zavedení datových schránek s sebou přineslo z počátku jisté rozpaky hlavně ze strany právnických osob, které mají tuto povinnost ze zákona. Jako při zavádění každé nové záležitosti, bylo třeba informovat širokou veřejnost o podrobném postupu zavádění datových stránek. Za tímto účelem byla založena webová stránka pod názvem www.datoveschranky.info, kde se všichni mohou velmi podrobně dočíst, jakým způsobem postupovat při jejich zakládání. Občané se zde mohou například zjistit, že nepotřebují žádný zvláštní software ani speciální počítač k tomu, aby mohli datové schránky provozovat, respektive se k nim připojit, že je pouze třeba přihlašovat se k datovým schránkám z důvěryhodného zdroje, aby nebyly zneužity přístupové kódy a hesla. Na této stránce se dále mohou lidé dočíst, jak postupovat v případě, že mají datovou schránku přidělenou ze zákona, ale nemají počítač ani přístup na internet, jsou informováni, proč se před vstupem do datové schránky pokaždé zobrazuje výstražná o zabezpečení tohoto webu, jakým způsobem mají postupovat v případě potíží s přihlášením, co mají dělat v případě ztráty či zapomenutí přístupových údajů aj.

Účet Czech POINT mohou získat úřady prostřednictvím certifikátů k přihlášení do projektu. Certifikát je vydán jednomu konkrétnímu pracovníkovi, nejčastěji je touto osobou starosta. V případě úřadů, které disponují větším počtem pracovníků, může starosta tímto úkolem pověřit i jinou osobu. V praxi tyto záležitosti vyřizují nejčastěji pracovníci personálních oddělení nebo pracovníci IT oddělení.

4.4 Fungování a reakce na zavedení e-Governmentu

Zřejmě nejviditelnějším projevem elektronizace veřejné správy se stalo zavedení služby asistovaného místa kontaktu občana s VS – Czech POINT. Reakce na zavedení tohoto institutu přinesl časopis e-Government, který formou ankety oslovil sta-

⁴⁶ [Http://www.datoveschranky.info](http://www.datoveschranky.info) : *O datových schránkách* [online]. 2010 [cit. 2010-04-11]. Dato-veschranky.info. Dostupné z WWW: <<http://www.datoveschranky.info/o-datovych-schrankach-text/>>.

rosty a členy zastupitelstva vybraných obcí. Téměř 92 % respondentů se shodlo, že zavedení Czech POINT je jednoznačným přínosem v oblasti zkvalitňování služeb VS. Uváděli také, že města a obce se zpočátku potýkaly s řadou problémů, které plynuly z podcenění včasné informovanosti občanů, a proto roli jakéhosi informačního centra Czech POINT zpočátku plnily krajské a obecní úřady. Někteří z respondentů se domnívají, že by v případě zavádění dalších institutů e-Governmentu měla být vyhlášena doplňující školení, která by se nezaměřovala pouze na technickou stránku projektu, ale souvisela by například se zákony, jež navazují na spouštěnou agendu.

Bylo zaznamenáno i několik technických nedostatků, jako jsou například neaktuální údaje v databázi katastru nemovitostí, s pomalým vyhledáváním, jež souvisí s přetížením serveru apod. Jedna z nejčasnějších připomínek potom zněla, že by bylo dobré rozšířit agendu Czech POINT o přístup k řízení o vydávání osobních dokladů⁴⁷.

Tentýž časopis přinesl informace o reakci na zavedení datových schránek. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 640 respondentů, kteří absolvovali seminář na téma datové schránky, který uspořádal magazín e-Government ve spolupráci s Ministerstvem vnitra. Na základě tohoto šetření bylo zjištěno, že smysluplnost zavedení datových schránek kladně hodnotilo 46 % dotazovaných, pouze 3 % respondentů smysluplnost tohoto institutu postrádá. Zbytek respondentů se k tomuto dotazu nevyjádřil. Také provozní zkušenosti byly hodnoceny z 50 % kladně, největší potíže zaznamenali respondenti s vyhledáváním jednotlivých hesel v adresářích. Skutečnost, že není možné najít adresáta, i když je v adresáři zaveden, vyplývá z toho, že ve VS nejsou správně zavedena jednotlivá názvosloví (stejný úřad bývá pojmenován různě, v adresáři neexistují ekvivalenty – např. magistrát a statutární město aj.)⁴⁸.

⁴⁷ Czech POINT a nemusíte lítat po všech čertech. *E-Government* [online]. 2008, 2008, 1, [cit. 2010-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.e-Government.cz/archiv/2008%201.htm>>.

⁴⁸ Dotazníkový průzkum – Datové schránky první měsíc v provozu. *E-Government* [online]. 2009, 2009, 4, [cit. 2010-04-11]. Dostupný z WWW: <<http://www.e-Government.cz/archiv/PDF%204-09/4.pdf>>.

4.5 e-Government do budoucna

Budoucnost e-Governmentu představuje nedílnou součást fungování naší ekonomiky. V současné době jsou na fungování VS kladeny požadavky na její zefektivnění, což v sobě samozřejmě zahrnuje i požadavek na implementaci e-Governmentu jako takového. Lidé od zavedení e-Governmentu očekávají, že komunikace s VS bude vstřícnější, efektivnější, průhlednější, že je zbaví zbytečného papírování, průtahů, úplatků a řady nevhodných projevů.

Úplně poprvé se tyto požadavky objevily v souvislosti s elektronickým podpisem. Představa široké veřejnosti byla taková, že všichni do svých počítačů instalují institut elektronického podpisu a vše bude vyřizováno elektronickou formou. S odstupem času lze zhodnotit, že realita je poněkud jiná. V současné době jsou to především podnikatelé a firmy, kdo využívá této formy komunikace. Široká veřejnost ještě stále komunikuje s úřady většinou na základě osobního setkání, případně zasílání dokumentů poštou. Naskytá se otázka, proč když většina z nás používá elektronickou komunikaci ve sféře soukromé (např. internetové bankovníctví), proč tak nečiníme i ve spojení s veřejnou správou? Je to tím, že VS příliš možností k elektronické komunikaci nenabízí? Nebo že lidé nechtějí investovat částku za koupi certifikační autority, na základě které je možné tímto způsobem komunikovat?

Domnívám se, že nevyužívání možnosti elektronické komunikace spočívá v nekomplexnosti nabízených služeb. Pokud bude možné vyřídit elektronickou formou téměř veškerou agendu, která nás životem provází, jako je např. stavební povolení, změna trvalého bydliště, odvolání vůči pokutě, podání žádosti o sociální dávky aj., potom teprve budou občané spatřovat smysl v pořizování certifikátu na elektronický podpis.

Proto je třeba do budoucna zaměřit se na kvalitu jednotlivých modelů e-Governmentu, na jejich všestrannost. Na druhou stranu, k tomu, aby e-Government fungoval efektivně, je třeba pojímat ho komplexně, jeden systém souvisí s druhým, bez toho, aniž by fungovaly elektronické podpisy, nemohou fungovat datové schránky. Funkce datových schránek zase z dlouhodobějšího hlediska postrádá smysl, pokud nebude fungovat základní registry, které fungují na principu referenčních vazeb. Je třeba zkrátka ujednotit celý systém e-Governmentu tak, aby jeho fungování plnilo

prvotní myšlenku, a sice umožnilo efektivní komunikaci mezi státem a jeho občany. Aplikace e-Governmentu do systému české veřejné správy je proto ještě otázkou několika dalších let. Otázkou několika dalších let je také situace, kdy bude mít každá domácnost připojení k internetu.

5 ZÁVĚR

E-Government může přinést jak občanům, tak i státní správě a samosprávě velké úspory a efektivnost. Stejně tak s sebou jeho zavedení může přinést mnoho záporných dopadů. Může být zdrojem různých problémů, jako je například problém se zabezpečováním a ochranou osobních dat, může být také vnímán občany jako záležitost, která jim ukládá nové povinnosti, které mohou být vnímány jako nepohodlné. Hranice mezi tím, kdy je e-Government prospěšný a kdy naopak škodí, je potom posuzována na základě subjektivních dojmů.

Je proto velmi důležité, jakým způsobem je e-Government implementován. Mělo by tak být učiněno formou, která je co nejjednodušší a nejpohodlnější. V souvislosti se zaváděním e-Governmentu v ČR vzbudil rozpaky hned na začátku jeho implementace fakt, že byly koordinační kompetence zavádění e-Governmentu „narychlo“ převedeny z Ministerstva informatiky na resort Ministerstva vnitra. Ministerstvo vnitra tak jako hlavní koordinátor začalo postupně zavádět jednotlivé etapy e-Governmentu. V roce 2007 nastínil tento resort 4 hlavní priority, které prezentoval prostřednictvím panáčka eGona, který představuje maskota e-Governmentu v ČR. V jednotlivých etapách byly postupně zavedeny jednotlivé deklarované priority – zákon o e-Governmentu, komunikační místa Czech POINT, komunikační infrastruktura veřejné správy, byla zavedena elektronizace procesů prostřednictvím datových schránek, v letošním roce bude spuštěn model základních registrů veřejné správy.

Obecně z problematiky zavádění e-Governmentu vyplývá, že je hodnocen kladně a je označován za smysluplný proces. Námitky jsou však vznášeny k nasazení jednotlivých projektů e-Governmentu. Jeho přílišná rychlost s sebou přináší problémy v podobě technické nepřipravenosti, nedostatečného proškolení na straně pracovníků a následné rozpaky na straně uživatelů. Naskytá se tedy otázka, zda by nebylo vhodné na nějaký čas odložit záležitost se zaváděním jednotných registrů do doby, kdy se po technické stránce provoz dosud zavedených aplikací e-Governmentu neustálí, tzv. si nesesedne. Elektronizace VS se dostává do rozporu se stávající existencí malých úřadů (institucí) – nejvýrazněji je tato situace patrná u obcí. Technicky je tento problém řešitelný, personálně a ekonomicky však nikoliv. V tomto smyslu naše VS není na elektronizaci připravena.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

- 1] BANGEMANN, Martin, et al. *Europe and the global information society : Bangemann report recommendations to the European Council*. [s.l.]: [s.n.], 1994. 40 s. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Doc?id=18174>>.
- 2] BUDIŠ, Petr, LOEBL, Zbyněk, PROCHÁZKOVÁ, Barbora. *e-Government bezpečně*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 145 s. ISBN 978-80-247-2462-1.
- 3] HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 5. vyd. Praha: Beck, 2003. 793 s. ISBN 80-7179-671-9.
- 4] *Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost: Výzvy a cesty vpřed do 21. století: Bílá kniha*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1994. 147 s. ISBN 80-85864-03-7.
- 5] KORBEL, František a kol. *Právo na informace: Zákon o svobodném přístupu k informacím*. 1. vyd. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-465-X.
- 6] LIDINSKÝ, Vít. *eGovernment bezpečně*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-2462-1.
- 7] MATES, Pavel., SMEJKAL, Vladimír. *E-Government v českém právu*. 1. vyd. Praha: Linde, 2006. 240 s. ISBN 80-7201-614-8.
- 8] SMEJKAL, Vladimír. *Informační systémy veřejné správy ČR: pro inženýrské studium na VŠE Praha*. 1. vyd. Praha: Economica, 2003. 121 s. ISBN: 80-245-0533-9.
- 9] SMEJKAL, Vladimír a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. Praha: C. H. Beck, 2004. 770 s. ISBN 80-7179-765-0.
- 10] ŠTĚDRŮŇ, Bohumír. *Úvod do eGovernmentu: právní a technický průvodce*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. 172 s. ISBN 978-80-87041-25-3.
- 11] ŠTĚDRŮŇ, Bohumír., LUDVÍK, Miroslav: *Právo v informačních technologiích*. 1. Vyd. Kralice na Hané: Computer Media, 2008. 132 s. ISBN 978-80-86686-36-3.

- 12] *UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce with Guide to Enactment 1996 : with additional article 5 bis as adopted in 1998*. New York: United Nations, 1999. 75 s. ISBN 92-1-133607-4.

Internetové zdroje

- 13] *Dotazníkový průzkum – Datové schránky první měsíc v provozu*. E-Government [online]. 2009, 2009, 4, [cit. 2010-04-11]. Dostupný z WWW: < <http://www.e-Government.cz/archiv/PDF%204-09/4.pdf>>.
- 14] *Epractice : Akční plán realizace státní informační politiky do konce roku 2002* [online]. 2000 [cit. 2010-23-11]. Wwww.epractice.eu. Dostupné z WWW: <http://www.epractice.eu/files/media/media_400.pdf>.
- 15] *European Union portal : Public Sector Information: A Key Resource for Europe* [online]. European Comission, 1998 [cit. 2010-01-12]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/information_society/policy/psi/docs/pdfs/green_paper/gp_en.pdf>.
- 16] HOLENDA, Tomáš. *Konference ISSS 2000 : Přístup státu k budování informačních systémů veřejné správy* [online]. 2000 [cit. 2010-03-21]. Dostupné z WWW: <http://www.issc.cz/archiv/2000/sbornik/informatici/holenda.doc>.
- 17] *Koncepce budování informačních systémů veřejné správy: Problémy, cíle, podmínky a prostředky pro realizaci Koncepce*. Praha: Úřad pro státní informační systém, 1999. 46 s. Dostupný z WWW:<http://www.isvs.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/ISVS-eCesko2006/UVIS-Koncepce-ISVS-1999.pdf>.
- 18] *Rada vlády ČR pro státní informační politiku: Akční plán realizace státní informační politiky do konce roku 2002*. [s.l]: [s.n], 2000. 50 s. Dostupný z WWW: <http://www.isvs.cz/user_data/dokumenty/MICR-eCesko-2002-akcni-plan.pdf>.
- 19] *Státní informační politika - cesta k informační společnosti* [online]. 1999 [cit. 2010-03-21]. Vláda České republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=2089>>.

Zákony

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech.

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech

Webové servery

Ministerstvo vnitra:	www.mvcr.cz
Portál veřejné správy:	http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/6966/place
Portál datových schránek:	http://www.datoveschranky.info/
Czech POINT:	http://www.czechpoint.cz/web/index.php
Portál Evropské unie:	http://europa.eu/index_cs.htm
Portál ISVS:	http://www.isvs.cz/
Vláda ČR:	http://www.vlada.cz/

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ICT	Informační a komunikační technologie
ISVS	Informační systémy veřejné správy
SIS	Státní informační systém
ÚSIS	Úřad pro státní informační systém
ISF	Fórum pro informační společnosti
SIP	Státní informační politika
KIVS	Komunikační infrastruktura veřejné správy
VS	Veřejná správa

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce:

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 5. 2010

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Obrázek č. 1

- Grafická ukázka portálu veřejné správy České republikys. 30

Graf č. 1

- Vývoj počtu pracovišť Czech POINT za léta 2009 – 2010s. 32

Tabulka č. 1

- Vývoj počtu vydaných výstupů za léta 2007 – 2010s. 32

Tabulka č. 2

– Počet zřízených datových schránek 3 týdny po jejich zavedenís. 35

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I	- Zásady získávání informací
Příloha II	- Prohlášení o zajištění bezpečnosti informací v rámci ISVS
Příloha III	- Ceník za vydávané certifikáty na elektronický podpis
Příloha IV	- Požadavky na elektronické podání – Ministerstvo vnitra

PŘÍLOHA I

Zásady získávání informací ve VS

Zdroj: Státní informační a komunikační politika

Pro veřejnou správu musí platit zásada, že údaje, které již jednou fyzické a právnické osoby jednomu orgánu veřejné správy poskytly, nebudou zbytečně vyžadovány znovu. Orgány veřejné správy budou mít povinnost vycházet nejprve z údajů, které jsou jim již dostupné, a teprve následně mohou požadovat po fyzických a právnických osobách vyjádření, zda došlo ke změně údajů a požadovat doplnění aktuálních či chybějících údajů. V případě zjištění změn či doplnění chybějících údajů budou muset orgány veřejné správy povinnost zajistit aktualizaci příslušných datových zdrojů. Nesmí docházet k bezdůvodnému opakovanému zapisování a ukládání těchto údajů. Omezí se tak opětovné vyžadování týchž údajů a existence nekonzistentních datových zdrojů ke stejnému problému v rámci veřejné správy.

PŘÍLOHA II

Prohlášení o zajištění bezpečnosti informací v rámci ISVS

Zdroj: Národní strategie informační bezpečnosti ČR

Úvod

Informační a komunikační systémy zajišťují fungování řady oblastí, které se na těchto systémech stávají životně závislé.

Prudký rozmach informačních a komunikačních systémů, který zasahuje do všech oblastí lidského života a jejich široká dostupnost v každodenním životě zvyšují riziko napadení těchto systémů, a to ať již záměrné, náhodné, nebo způsobené chybou, případně neznalostí. Proto je třeba stále větší pozornost věnovat i jejich zabezpečení proti napadení nebo zneužití.

Správné fungování informačních a komunikačních systémů je základem naší národní ekonomiky. Správné nastavení pravidel informační bezpečnosti, jejich dodržování a kontrolování je základem bezpečného fungování informačních a komunikačních systémů, což vyžaduje koordinované úsilí celé společnosti, vlády ČR, veřejné správy, subjektů komerční i nekomerční sféry a občanů ČR.

Při současné rychlosti a anonymitě útoků na informační a komunikační systémy lze jen obtížně rozlišit, zda se jedná o teroristickou, kriminální nebo náhodnou akci.

PŘÍLOHA III

Ceník za vydávané certifikáty na elektronický podpis

Zdroj: Česká pošta

Ceny za vydávané certifikáty

Uvedené ceny jsou platné od **1.1.2010**.

Certifikační politika	Cena bez DPH 20%	Cena s DPH 20%
Certifikáty pro ověření elektronického podpisu zaměstnance (Platnost certifikátu: 1 rok)	158 Kč	190 Kč
Certifikáty organizace pro ověření elektronické značky (Platnost certifikátu: 1 rok)	2380 Kč	2856 Kč
Certifikáty pro ověření elektronického podpisu fyzické osoby (Platnost certifikátu: 1 rok)	158 Kč	190 Kč
Certifikáty pro ověření elektronické značky fyzické osoby (Platnost certifikátu: 1 rok)	2380 Kč	2856 Kč

PŘÍLOHA IV

Požadavky na elektronické podání – Ministerstvo vnitra

Zdroj: Ministerstvo vnitra

Požadavky na elektronická podání:

- Pokud je přílohou elektronického podání se zaručeným elektronickým podpisem soubor, Ministerstvo vnitra akceptuje soubory ve formátech: ***.HTM**, ***.HTML** (hypertextový dokument), ***.TXT** (prostý text), ***.RTF** (dokument v textovém standardu RTF), ***.PDF** (dokument ve formátu Adobe Acrobat Reader®), ***.DOC** (dokument MS Word), ***.XLS** (dokument MS Excel), ***.XML** (Extensible Markup Language Document), ***.FO/*.ZFO** (602XML Filler dokument), ***.ODT** (Open Document Text), ***.ODS** (Open Document Spreadsheet), ***.ODP** (Open Document Presentation), ***.PPT** (MS PowerPoint Presentation), ***.JPG/*.JPEG/*.JFIF** (Joint Photographic Experts Group File Interchange Format) ***.PNG** (Portable Network Graphics), ***.TIFF** (Tagged Image File Format), ***.GIF** (Graphics Interchange Format), ***.MPEG1/*.MPEG2** (Moving Picture Experts Group Phase 1/Phase 2), ***.wav** (Waveform Audio Format), ***.MP2/*.MP3** (MPEG-1 Audio Layer 2/Layer 3), ***.ISDOC/*.ISDOCX** (Information System Document) verze 5.2 a vyšší
- Jednou e-mailovou zprávou (nebo na jednom technickém nosiči dat) zasílejte pouze jedno podání.
- Pokud součástí jednoho podání je více elektronických dokumentů, musí být zřejmé, který dokument je vlastním podáním a které dokumenty jsou dalšími elektronickými přílohami tohoto podání.